

METODOLOŠKO POJASNILO

Damjana Lavrič

INDEKSI VREDNOSTI OPRAVLJENIH GRADBENIH DEL

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

Indeksi vrednosti opravljenih gradbenih del, mesečno (Prva objava)

Maj 2020

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNA PODLAGA.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV	4
6	DEFINICIJE	4
7	POJASNILA	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV	7
9	REVIDIRANJE PODATKOV	8
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA	9

1 NAMEN

Namen objave podatkov o indeksih vrednosti opravljenih gradbenih del je prikaz mesečnega gibanja gradbene dejavnosti podjetij v Sloveniji.

Ključne statistike, ki jih objavljamo, so:

- indeks vrednosti opravljenih gradbenih del v gradbeništvu,
- indeks vrednosti opravljenih gradbenih del na stavbah,
- indeks vrednosti opravljenih gradbenih del na gradbenih inženirskih objektih.

2 PРАВNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- Uredbe sveta (ES) št. 1165/98 o kratkoročnih statističnih kazalcih (CELEX: 31998R1165)

Podatki so mednarodno primerljivi in so del evropske statistike.

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enoti, ki ju opisujejo objavljeni podatki, sta stavba in gradbeni inženirski objekt. Za razvrščanje gradbenih objektov na stavbe in gradbene inženirske objekte uporabljamo Klasifikacijo vrst objektov, ki je bila sprejeta z Uredbo o klasifikaciji vrst objektov in objektih državnega pomena (Uradni list RS, št. 109/2011).

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Opazovana enota je gradbeno podjetje (področje F po SKD 2008). Poleg tega so opazovane tudi enote v sestavi, ki se ukvarjajo z gradbeno dejavnostjo ter nekatera negradbena podjetja, ki izvajajo gradbeno dejavnost. V raziskovanje je vsako leto vključenih približno 400 enot.

Enote so v raziskovanje GRAD/M izbrane na podlagi zajema s pragom, s katerim določimo število enot opazovanja, ki so v posameznem letu vključene v raziskovanje. Le-te izberemo na podlagi vrednosti prihodka za obdavčitev z davkom na dodano vrednost. Razvrstimo jih po padajočem prihodku in nato izberemo toliko enot iz začetka seznama, da njihov prihodek preseže izbrani delež (okvirno 56 %) v celotnem prihodku vseh enot izbora v raziskovanju.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo mesečno.

Podatke zbiramo v okviru raziskovanja Gradbena dejavnost in nova naročila. Enote se registrirajo v aplikacijo eSTAT (spletna aplikacija za elektronsko sporočanje podatkov Statističnemu uradu RS) in vprašalnik Gradbena dejavnost in nova naročila (GRAD/M) izpolnijo elektronsko. Vprašalnik, izpolnjen z zahtevanimi podatki, so dolžni odposlati na SURS najkasneje do 20. v tekočem mesecu s podatki za pretekli mesec.

Podatkov za to raziskovanje ne pridobivamo iz administrativnih virov.

6 DEFINICIJE

Vrednost opravljenih gradbenih del obsega vrednost del, ki spadajo v katero izmed naslednjih skupin gradbenih del:

- organizacija storitev za izvedbo stavbnih projektov: tj. zbiranja finančnih, tehničnih in fizičnih sredstev za gradnjo stanovanjskih in nestanovanjskih stavb za kasnejšo prodajo;
- splošno in specializirano gradbeništvo;
- vgradnja napeljav (inštalacij) pri gradnjah;
- zaključna gradbena dela;
- vgrajeni material in opremo (stavbno pohištvo, inštalacijska oprema ipd.).

Vrednost opravljenih gradbenih del je izražena v tekočih cenah (brez DDV), v EUR, v celih številih (brez centov). Ne zajema pa stroškov v zvezi z nabavo zemljišč, selitvenih stroškov in najemnin za čas nadomestne gradnje, projektantskih storitev in stroškov za notranjo opremo.

Vrednost zaloge pogodb in drugih oblik naročil zajema vrednost vseh še ne realiziranih pogodb in drugih oblik naročil (brez DDV) ne glede na datum sklenitve pogodbe, in sicer po stanju na zadnji dan referenčnega obdobja.

Vrednost novih pogodb zajema vrednost tistih pogodb in drugih oblik naročil, ki so jih poročevalske enote (podjetja, ki so dolžna sporočati podatke) sprejele v referenčnem obdobju. V izračunu so upoštevani le podatki podjetij in enot v sestavi, ki so bili ob registraciji uvrščeni v katero izmed naslednjih skupin dejavnosti po veljavni različici Standardne klasifikacije dejavnosti (SKD 2008): 41.200, 42.110, 42.120, 42.130, 42.210, 42.220, 42.910, 42.990, 43.110, 43.120, 43.130, 43.910, 43.990. V prikazani vrednosti se ne upoštevajo: DDV, morebitni popusti ob času sklepanja pogodbe ali subvencije.

Gradbeništvo obsega gradbena dela, ki so bila opravljena pri gradnji stavb in gradbenih inženirskih objektov, narejenih iz gradbenih proizvodov in naravnih materialov, skupaj z vgrajenimi napeljavami in tehnološkimi napravami.

Stavba je objekt z enim ali več prostorov, v katere človek lahko vstopi in so namenjeni prebivanju ali opravljanju dejavnosti.

Stanovanjska stavba je stavba, v kateri se vsaj polovica uporabne površine uporablja za prebivanje. Če se za prebivanje uporablja manj kot polovica uporabne površine stavbe, se ta uvrsti k nestanovanjskim stavbam, in sicer po pretežni namembnosti, za katero je zasnovana.

Nestanovanjska stavba je stavba, v kateri se več kot polovica uporabne površine uporablja za opravljanje dejavnosti. Če se vsaj polovica uporabne površine stavbe uporablja za prebivanje, se stavba uvrsti k stanovanjskim stavbam.

Gradbeni inženirski objekt je objekt, namenjen zadovoljevanju človekovih materialnih in duhovnih potreb ter interesov, razen za prebivanje ali opravljanje dejavnosti v stavbah.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Objavljeni podatki so prikazani po Klasifikaciji vrst objektov (CC-SI), ki je slovenska različica evropske klasifikacije vrst objektov (CC). Objavljena je na spletni strani SURS-a (Druge klasifikacije):

<http://www.stat.si/statweb/Methods/Classifications>.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov smo uporabili metodo zgodovinskih podatkov s prilagoditvijo za rast darovalca, metodo logičnega vstavljanja, metodo strukture z upoštevanjem deleža v zgodovinskih podatkih in metodo notranjega darovalca za več spremenljivk.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Za izračun skupnega indeksa v gradbeništvu se kot uteži uporabijo dodane vrednosti v gradbeništvu. Iz dodane vrednosti se ustrezno preračunata utež za gradbena dela na stavbah in utež za gradbena dela na gradbenih inženirskih objektih. Od leta 2013 dalje se za vsako referenčno leto izračunajo nove uteži.

DESEZONIRANJE

Desezoniramo 10 časovnih vrst. Vseh 10 časovnih vrst desezoniramo direktno. Za 9 direktno desezoniranih časovnih vrst so značilni vplivi sezone in koledarja, za eno pa ne. Za nobeno direktno desezonirano časovno vrsto niso značilni vplivi koledarja.

Časovne vrste desezoniramo z metodo TRAMO/SEATS. Časovni vrsti postavimo model, ki ga približno enkrat letno podrobno pregledamo in popravimo. Z modelom časovno vrsto razčlenimo na:

- komponento trend-cikel (sestavljajo jo trend in ciklična nihanja s periodo, daljšo od enega leta),
- sezonsko komponento (sestavljajo jo vplivi sezone in vplivi koledarja; vplive koledarja sestavljajo vpliv števila delovnih dni, vpliv prestopnega leta, vpliv praznikov in vpliv velike noči),
- iregularno komponento (sestavljajo jo slučajna nihanja in nekateri osamelci).

Desezonirani podatki so originalni podatki, iz katerih so izločeni vplivi sezone in koledarja. Več o desezoniranju lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Desezoniranje časovnih vrst](#).

7.3 INDEKSI

Objavljene indekse izračunavamo na naslednji način:

Indeks glede na prejšnji mesec, iz katerega so odstranjeni vplivi sezone in koledarja, izračunamo takole:

$$I_{MES_{t,SA}} = \frac{I_{BAZ_{t,SA}}}{I_{BAZ_{t-1,SA}}} * 100$$

Indeks glede na isti mesec prejšnjega leta, iz katerega so odstranjeni vplivi koledarja, izračunamo takole:

$$I_{LET_{t,YCal}} = \frac{I_{BAZ_{t,YCal}}}{I_{BAZ_{t-12,YCal}}} * 100$$

Kjer je:

t	mesec
t-1	prejšnji mesec
t-12	isti mesec prejšnjega leta
$I_{LET_{t,YCal}}$	indeks vrednosti opravljenih gradbenih del glede na isti mesec prejšnjega leta, iz katerega so odstranjeni vplivi koledarja
$I_{MES_{t,SA}}$	indeks vrednosti opravljenih gradbenih del glede na prejšnji mesec, iz katerih so odstranjeni vplivi sezone in koledarja

I_BAZ _t ,	indeks vrednosti opravljenih gradbenih del glede na povprečje
Y _{Cal}	baznega leta, iz katerega so odstranjeni vplivi koledarja
I_BAZ _{t, SA}	indeks vrednosti opravljenih gradbenih del glede na povprečje baznega leta, iz katerega so odstranjeni vplivi sezone in koledarja

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

V tabelah, kjer so ocene indeksi, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen indeksov. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene indeksa

- 10 ali manj ($SE \leq 10$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 do vključno 30 ($10 < SE \leq 30$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večja od 30 ($SE > 30$), je ocena za objavo premalo zanesljiva, zato je nadomeščena s črko N.

V tabelah, kjer so ocenjeni deleži enot z določeno lastnostjo (izraženi v odstotkih), so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev.

V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 5 % ali manj ($SE \leq 5 \%$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 5 % do vključno 15 % ($5 \% < SE \leq 15 \%$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večja od 15 % ($SE > 15 \%$), je ocena za objavo premalo zanesljiva, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Ekonomsko področje](#) – Gradbeništvo – Mesečni podatki o gradbeništvu:
 - [Deleži vrednosti opravljenih gradbenih del in pogodb](#)

- [Indeksi vrednosti opravljenih gradbenih del in pogodb](#)
- Podatki so prikazani po Klasifikaciji vrst objektov (CC-SI).
- Prva objava (Gradbeništvo, Gradbena dela in stroški): »Indeksi vrednosti opravljenih gradbenih del, Slovenija, mesečno«.
 - Eurostat.

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Podatki za zadnje 3 mesece so začasni. Ob vsakokratni objavi se podatki za zadnje 3 mesece lahko revidirajo, tj. popravijo in nadomestijo z novimi podatki, saj novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno prispevajo h kakovosti odločanja na podlagi podatkov.

Objavljanje začasnih in končnih podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo začasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, tudi če ne dosegajo kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnejšim in točnejšim poročanjem. Podatke revidiramo, ker so lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno boljša podlaga h kakovosti odločanja.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

V letu 2009 smo rezultate raziskovanja začeli objavljati po novi različici standardne klasifikacije dejavnosti, po SKD 2008; do takrat, tj. do 2008 smo uporabljali SKD 2002. V 2009 smo časovne vrste podatkov od leta 2000 naprej preračunali glede na SKD 2008. Uvedba nove različice klasifikacije dejavnosti SKD 2008 je na mesečno statistiko gradbeništva vplivala le pri zajemu dejavnosti v statistično opazovanje, in sicer zdaj na novo opazujemo naslednje dejavnosti, ki jih prej nismo spremljali:

- organizacija izvedbe stavbnih projektov,
- montaža in namestitve (lesenih hiš, plastičnih in kovinskih stavb lastne izdelave na kraju postavitve),
- popravila in vzdrževanje hišnih dvigal in tekočih stopnic,
- montaže kovinskega stavbnega pohištva lastne proizvodnje.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <https://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
 - Gradbena dejavnost in nova naročila (GRAD/M)področje: Gradbeništvo, podpodročje: Gradbena dela in stroški

- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:
 - Gradbena dejavnost in nova naročila (GRAD/M)področje: Gradbeništvo, podpodročje: Gradbena dela in stroški